Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (prvi senat)

z dne 21. marca 2024*

„Predhodno odločanje – Pravosodno sodelovanje v civilnih zadevah – Pristojnost in priznavanje ter izvrševanje sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah – Uredba (EU) št. 1215/2012 – Člen 45 – Zavrnitev priznanja sodne odločbe – Člen 71 – Razmerje med to uredbo in konvencijami na posebnem področju – Konvencija o pogodbi za mednarodni cestni prevoz blaga (CMR) – Člen 3 – Litispendenca – Dogovor o pristojnosti – Pojem ‚javni red'"

V zadevi C-90/22,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (vrhovno sodišče Litve) z odločbo z dne 10. februarja 2022, ki je na Sodišče prispela 10. februarja 2022, v postopku

„Gjensidige" ADB,

ob udeležbi

„Rhenus Logistics" UAB,

„ACC Distribution" UAB,

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi A. Arabadjiev, predsednik senata, T. von Danwitz, P. G. Xuereb, A. Kumin (poročevalec), sodniki, in I. Ziemele, sodnica,

generalni pravobranilec: N. Emiliou,

sodna tajnica: R. Stefanova-Kamisheva, administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 23. marca 2023,

ob upoštevanju stališč ki so jih predložili:

– za „Gjensidige" ADB G. Raišutienė, advokatė,

– za „Rhenus Logistics" UAB V. Jurkevičius in E. Sinkevičius, advokatai,

– za litovsko vlado V. Kazlauskaitė-Švenčionienė in E. Kurelaitytė, agentki,

* Jezik postopka: litovščina.

– za Evropsko komisijo P. Messina, S. Noë in A. Steiblytė, agenti,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 14. decembra 2023

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 45(1)(a) in (e)(ii) Uredbe (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 2012, L 351, str. 1) ter člena 71 te uredbe v povezavi, na eni strani, s členi 25, 29 in 31 navedene uredbe in, na drugi strani, ob upoštevanju uvodnih izjav 21 in 22 te uredbe.

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med zavarovalnico „Gjensidige“ ADB in prevozno družbo „Rhenus Logistics“ UAB glede vračila odškodnine, ki jo je družba Gjensidige plačala družbi „ACC Distribution“ UAB za škodo, ki je zadnjenavedeni družbi nastala v okviru izvajanja pogodbe o mednarodnem prevozu, sklenjene z družbo Rhenus Logistics.

Pravni okvir

Uredba (EU) št. 1215/2012

3 V uvodnih izjavah 3, 4, 21, 22, 30 in 34 Uredbe št. 1215/2012 je navedeno:

„(3) Unija si je zastavila cilj ohranjati in razvijati območje svobode, varnosti in pravice, med drugim z lajšanjem dostopa do sodnega varstva, zlasti z načelom vzajemnega priznavanja sodnih in izvensodnih odločb v civilnih zadevah. […]

(4) […] Nujno je potrebno sprejetje določb za poenotenje kolizijskih pravil glede pristojnosti v civilnih in gospodarskih zadevah ter zagotavljanje hitrega in enostavnega priznanja ter izvršitve sodnih odločb, sprejetih v državi članici.

[…]

(21) V interesu usklajenega delovanja pravosodja je treba čim bolj zmanjšati možnost sočasnih postopkov in zagotoviti, da v različnih državah članicah niso izdane nezdružljive sodne odločbe. Obstajati bi moral jasen in učinkovit mehanizem za reševanje primerov litispendence in sorodnih pravd ter za preprečevanje problemov, ki izhajajo iz razlik med državami članicami v zvezi z določitvijo trenutka, ko se šteje, da postopek teče. Za namene te uredbe bi bilo treba ta trenutek opredeliti kot avtonomen koncept.

(22) Za izboljšanje učinkovitosti dogovorov o izključni pristojnosti sodišča in v izogib zlorabi procesnih pravil je treba določiti odstopanje od splošnega pravila litispendence, da bi zadovoljivo rešili določene primere, kadar lahko pride do sočasnih postopkov. To so primeri, kadar postopek začne sodišče, ki ni bilo izbrano v dogovoru o izključni pristojnosti sodišča, kasneje pa začne postopek še izbrano sodišče v zvezi z istim zahtevkom in med istima strankama. V takem primeru bi moralo sodišče, ki je prvo začelo postopek, ustaviti

postopek takoj, ko začne teči postopek pred izbranim sodiščem, in vse do trenutka, ko to sodišče izjavi, da v okviru dogovora o izključni pristojnosti sodišča nima pristojnosti. S tem se zagotovi, da ima izbrano sodišče v takšnem primeru prednost pri odločitvi o veljavnosti dogovora in o tem, v kolikšni meri ta dogovor velja za spor, ki ga to sodišče obravnava. Izbrano sodišče bi moralo imeti možnost, da obravnava primer ne glede na to, ali je neizbrano sodišče že odločilo o ustavitvi postopka.

[…]

[…]

(30) Stranki, ki izpodbija izvršitev sodne odločbe, izdane v drugi državi članici, bi moralo biti omogočeno, da se, kolikor je mogoče, in v skladu s pravnim sistemom zaprošene države članice, v istem postopku poleg razlogov za zavrnitev iz te uredbe sklicuje tudi na razloge za zavrnitev, ki jih predvideva nacionalno pravo, v rokih, ki jih predpisuje to pravo.

Priznanje sodne odločbe bi bilo treba zavrniti le, če obstaja eden ali več razlogov za zavrnitev, navedenih v tej uredbi.

[…]

(34) Zagotoviti bi bilo treba kontinuiteto med [Konvencijo z dne 27. septembra 1968 o pristojnosti in izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 1972, L 299, str. 32, v nadaljevanju: Bruseljska konvencija], [Uredbo Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 4, str. 42)] in to uredbo ter v ta namen predpisati prehodne določbe. To velja tudi za razlago Bruseljske konvencije iz leta 1968 in uredb, ki so jo nadomestile, s strani Sodišča Evropske unije.“

4 Poglavje II Uredbe št. 1215/2012 vsebuje oddelek 6, naslovljen „Izključna pristojnost“, ki vsebuje le člen 24 te uredbe. Ta člen določa sodišča, ki so ne glede na stalno prebivališče strank izključno pristojna za odločanje o sporih na področjih, ki so našteta v njem.

5 Poglavje II navedene uredbe vsebuje tudi oddelek 7, naslovljen „Dogovor o pristojnosti“. Člen 25 iste uredbe, ki je del tega oddelka, v odstavku 1 določa:

„Če so se stranke, ne glede na njihovo stalno prebivališče, dogovorile, da mora biti za spore, ki so ali ki bodo mogoče nastali v zvezi z določenim pravnim razmerjem, pristojno določeno sodišče ali sodišča določene države članice, je pristojno to sodišče oz. so pristojna sodišča te države članice, razen če je po pravu navedene države članice materialna veljavnost dogovora nična. Ta pristojnost je izključna, razen če se stranke niso dogovorile drugače. […]“

6 Člen 29 Uredbe št. 1215/2012 določa:

„1. Če pred sodišči različnih držav članic tečejo postopki z istim zahtevkom med istima strankama, brez poseganja v člen 31(2), vsa sodišča razen tistega, ki je prvo začelo postopek, po uradni dolžnosti prekinejo svoje postopke, vse dokler se ne ugotovi pristojnost sodišča, ki je prvo začelo postopek.

2. V zadevah iz odstavka 1 katero koli sodišče, pred katerim teče postopek, na zahtevo sodišča, ki je začelo postopek v sporu, nemudoma obvesti slednje, kdaj je začelo postopek v skladu s členom 32.

3. Ko se ugotovi pristojnost sodišča, ki je prvo začelo postopek, se vsa sodišča razen tistega, ki je prvo začelo postopek, izrečejo za nepristojna v korist tega sodišča.“

7 Člen 31 te uredbe določa:

„1. Če je za odločanje izključno pristojnih več sodišč, se vsa sodišča razen tistega, ki je prvo začelo postopek, izrečejo za nepristojna v korist prvega sodišča.

2. Če postopek začne sodišče države članice, ki mu je izključna pristojnost podeljena z dogovorom iz člena 25, sodišča druge države članice ne glede na člen 26 prekinejo postopek, dokler sodišče, ki je začelo postopek na podlagi dogovora, ne izjavi, da ni pristojno na podlagi dogovora.

3. Če se je sodišče, določeno v dogovoru, spoznalo za pristojno v skladu z dogovorom, se vsa sodišča druge države članice izrečejo za nepristojna v korist tega sodišča.

[…]“

8 Člen 36(1) navedene uredbe določa:

„Sodna odločba, izdana v državi članici, se v drugih državah članicah prizna, ne da bi bilo potrebno za priznanje začeti kakršen koli poseben postopek.“

9 Člen 45 iste uredbe določa:

„1. Priznanje sodne odločbe se zavrne na zahtevo katere koli zainteresirane stranke:

(a) če je priznanje v očitnem nasprotju z javnim redom v zaprošeni državi članici;

[…]

(e) če je sodna določba [odločba] v nasprotju z:
   (i) oddelki 3, 4 ali 5 poglavja II, ker je bil toženec zavarovalec, zavarovanec, upravičenec iz zavarovanja, oškodovanec, potrošnik ali delavec, ali
   (ii) oddelkom 6 poglavja II.

[…]

3. Brez poseganja v točko (e) odstavka 1 pristojnosti sodišča izvora ni dovoljeno preverjati. Preizkusa javnega reda iz točke (a) odstavka 1 ni dovoljeno uporabiti za pravila o pristojnosti.

[…]“

10 Člen 71 Uredbe št. 1215/2012 določa:

„1. Ta uredba ne vpliva na nobeno konvencijo, pogodbenice katere so države članice in ki na posebnem pravnem področju ureja pristojnost, priznanje ali izvršitev sodnih odločb.

2. Da bi se zagotovila njena enotna razlaga, se odstavek 1 uporablja na naslednji način:

[…]

(b) sodne odločbe, ki jih v državi članici izda sodišče, ki je oprlo svojo pristojnost na konvencijo na posebnem pravnem področju, se priznajo in izvršijo v drugih državah članicah v skladu s to uredbo.

Če sta tako država članica izvora kot zaprošena država članica pogodbenici konvencije na posebnem pravem področju, ki določa pogoje za priznanje ali izvršitev sodnih odločb, se uporabljajo ti pogoji. V vsakem primeru se lahko uporabijo določbe te uredbe o priznanju in izvršitvi sodnih odločb.“

CMR

11 Konvencija o pogodbi za mednarodni cestni prevoz blaga, podpisana v Ženevi 19. maja 1956, kakor je bila spremenjena s protokolom, podpisanim v Ženevi 5. julija 1978 (v nadaljevanju: CMR), se v skladu s svojim členom 1(1) uporablja „za vse odplačne pogodbe v cestnem prevozu blaga z vozili, če sta prevzemni kraj in namembni kraj […] v različnih državah, od katerih je najmanj ena država pogodbenica, […] ne glede na stalno prebivališče in državljanstvo strank“.

12 CMR je bila sklenjena v okviru Ekonomske komisije Združenih narodov za Evropo. Več kot 50 držav, med katerimi so tudi države članice Evropske unije, je pristopilo k CMR.

13 Člen 31 CMR določa:

„1. Za vse spore v zvezi s prometom, ki ga ureja ta konvencija, lahko tožeča stranka vloži tožbo pri katerem koli sodišču držav pogodbenic, ki ga stranki soglasno določita, ali pri sodišču držav, na ozemlju katerih:

(a) ima toženec stalno prebivališče, glavni sedež, podružnico ali zastopstvo, prek katerega je bila sklenjena prevozna pogodba, ali

(b) sta kraj prevzema blaga ali njegov namembni kraj,

in pri nobenem drugem sodišču.

[…]

3. Ko postane sodba, ki jo je izdalo sodišče države pogodbenice v sporu v smislu odstavka 1 tega člena, v tej državi izvršljiva, postane izvršljiva tudi v vseh drugih državah pogodbenicah, takoj ko so v zadevni državi izpolnjene v ta namen predpisane zahteve obličnosti. Te zahteve obličnosti pa ne smejo voditi v stvarno revizijo.

[…]“

14 Člen 41(1) CMR določa:

„Na podlagi določb člena 40 je vsaka določba, ki neposredno ali posredno odstopa od določb te konvencije, nična. Ničnost take določbe pa ne pomeni ničnosti drugih določb pogodbe.“

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

15 Družba ACC Distribution je z družbo Rhenus Logistics sklenila pogodbo o prevozu tovora, v skladu s katero je morala zadnjenavedena družba prepeljati računalniško opremo z Nizozemske v Litvo (v nadaljevanju: zadevna pogodba o mednarodnem prevozu).

16 Ker je bil del blaga med prevozom ukraden, je družba Gjensidige na podlagi zavarovalne pogodbe družbi ACC Distribution plačala odškodnino v višini 205.108,89 EUR.

17 Družba Rhenus Logistics je 3. februarja 2017 pri rechtbank Zeeland-West-Brabant (okrožno sodišče za Zelandijo in Zahodni Brabant, Nizozemska) vložila tožbo za ugotovitev omejitve svoje odgovornosti.

18 Družbi ACC Distribution in Gjensidige sta navedenemu sodišču predlagali, naj se izreče za nepristojno za odločanje o tej tožbi ali naj odločanje prekine, ker sta se družbi ACC Distribution in Rhenus Logistics dogovorili o pristojnosti litovskih sodišč za odločanje o sporih, ki izhajajo iz izvajanja zadevne pogodbe o mednarodnem prevozu.

19 Navedeno sodišče je z odločbo z dne 23. avgusta 2017 predlog družb ACC Distribution in Gjensidige zavrnilo. V zvezi s tem je štelo, da je dogovor o pristojnosti, sklenjen med družbama ACC Distribution in Rhenus Logistics, v skladu s členom 41(1) CMR ničen in brez učinka, ker omejuje izbiro sodišč, pristojnih na podlagi člena 31 CMR.

20 Družba Gjensidige je 19. septembra 2017 pri Kauno apygardos teismas (regionalno sodišče v Kaunasu, Litva) vložila regresni zahtevek, s katerim je predlagala, naj se družbi Rhenus Logistics naloži vračilo zneska 205.108,89 EUR, ki ga je plačala družbi ACC Distribution iz naslova odškodnine.

21 Kauno apygardos teismas (regionalno sodišče v Kaunasu) je s sklepom z dne 12. marca 2018 prekinilo odločanje, dokler rechtbank Zeeland-West-Brabant (okrožno sodišče za Zelandijo in Zahodni Brabant) ne izda pravnomočne odločbe.

22 Rechtbank Zeeland-West-Brabant (okrožno sodišče za Zelandijo in Zahodni Brabant) je z odločbo z dne 25. septembra 2019 ugotovilo, da je odgovornost družbe Rhenus Logistics do družb ACC Distribution in Gjensidige omejena in ne more presegati zneska odškodnine, določene v členu 23(3) CMR. Zoper to odločbo ni bila vložena pritožba in je zato pravnomočna.

23 Družba Rhenus Logistics je za izvršitev navedene odločbe družbi Gjensidige iz naslova svoje tako omejene odgovornosti za škodo, ki je nastala družbi ACC Distribution, plačala znesek 40.854,20 EUR skupaj z obrestmi. Posledično se je družba Gjensidige v enakem obsegu odpovedala odškodninskemu zahtevku proti družbi Rhenus Logistics.

24 Kauno apygardos teismas (regionalno sodišče v Kaunasu) je z odločbo z dne 22. maja 2020 zavrnilo regresni zahtevek, ki ga je vložila družba Gjensidige, ker ga je v zadevi, o kateri je odločalo, zavezovala pravnomočnost odločbe rechtbank Zeeland-West-Brabant (okrožno sodišče za Zelandijo in Zahodni Brabant) z dne 25. septembra 2019.

25 Lietuvos apeliacinis teismas (pritožbeno sodišče Litve) je s sklepom z dne 25. februarja 2021 potrdilo odločbo Kauno apygardos teismas (regionalno sodišče v Kaunasu) z dne 22. maja 2020, ker so bile v obravnavani zadevi za odločanje o vprašanju pristojnosti upoštevne tako določbe Uredbe št. 1215/2012 kot določbe CMR. V skladu s členom 31(1) CMR pa je mogoče spor med strankama, tudi če sta stranki zadevne pogodbe o mednarodnem prevozu sklenili dogovor o pristojnosti, po izbiri tožeče stranke predložiti sodiščem, ki so pristojna v skladu s točko (a) ali točko (b) člena 31(1) CMR.

26 Družba Gjensidige je zoper ta sklep vložila pritožbo pri Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (vrhovno sodišče Litve), ki je predložitveno sodišče. Družba Gjensidige je v utemeljitev te pritožbe navedla, da mora ob morebitni koliziji pravil o pristojnosti iz CMR in Uredbe št. 1215/2012 prevladati člen 25(1) te uredbe, saj je v tej določbi pristojnost, za katero se stranki dogovorita, da jo bosta podelili določenemu sodišču države članice, opredeljena kot izključna.

27 Predložitveno sodišče s sklicevanjem zlasti na sodbe z dne 4. maja 2010, TNT Express Nederland (C-533/08, EU:C:2010:243), z dne 19. decembra 2013, Nipponka Insurance (C-452/12, EU:C:2013:858), in z dne 4. septembra 2014, Nickel & Goeldner Spedition (C-157/13, EU:C:2014:2145), meni, da se določbe CMR, vključno z njenim členom 31, načeloma uporabljajo za vprašanja mednarodne pristojnosti, ki se postavljajo v okviru sporov, kot je spor v zadevi, o kateri odloča. Z dogovorom o pristojnosti naj tako ne bi bila podeljena izključna pristojnost sodiščem, ki jih določijo stranke, saj lahko tožeča stranka vloži tožbo pri enem od sodišč, ki so pristojna na podlagi tega člena 31. Poleg tega navedeno sodišče ugotavlja, da sta v obravnavanem primeru tožbi, vloženi na Nizozemskem in v Litvi, enaki, ker vsebujeta enak zahtevek in imata enak predmet.

28 Vendar se predložitveno sodišče sprašuje o združljivosti člena 31 CMR z Uredbo št. 1215/2012 v delu, v katerem ta člen omogoča neuporabo dogovorov o pristojnosti.

29 Navedeno sodišče namreč meni, da čeprav Uredba št. 1215/2012 določa splošno pravilo o litispendenci, ki temelji na prednosti sodišča, ki je prvo začelo postopek, člen 31(2) in (3) te uredbe določa izjemo od tega pravila v primerih, v katerih je bil sklenjen dogovor o pristojnosti. Iz uvodne izjave 22 navedene uredbe naj bi bilo razvidno, da je namen te izjeme izboljšanje učinkovitosti dogovorov o izključni pristojnosti sodišča in izogib zlorabi procesnih pravil.

30 Predložitveno sodišče pa poudarja, da so v CMR in Uredbi št. 1215/2012 dogovori o pristojnosti obravnavani povsem različno. Po mnenju navedenega sodišča člen 25(1) te uredbe določa, da je pristojnost, o kateri sta se dogovorili pogodbeni stranki, načeloma izključna. Nasprotno pa naj v skladu s členom 31 CMR sodišče, določeno z dogovorom o pristojnosti, ne bi bilo izključno pristojno. Tako naj ureditev pristojnosti, določena v členu 31 CMR, ne bi ovirala zlorabe procesnih pravil oziroma jih celo spodbujala.

31 Predložitveno sodišče navaja, da v Uredbi št. 1215/2012 pravne posledice kršitve pravil o litispendenci v primeru sklenitve dogovora o pristojnosti niso obravnavane neposredno. Zlasti naj ta uredba ne bi izrecno določala razlogov za zavrnitev priznanja sodne odločbe, izdane v drugi državi članici v nasprotju s takim dogovorom.

32 Vendar se predložitveno sodišče sprašuje, ali zlasti glede na voljo zakonodajalca Unije, da izboljša učinkovitost dogovorov o izbiri sodišča, določb Uredbe št. 1215/2012 ne bi bilo treba razlagati tako, da varstvo takih dogovorov razširjajo na priznavanje in izvrševanje sodnih odločb.

33 Poleg tega predložitveno sodišče opozarja, da če se sodišče, ki ni določeno z dogovorom o pristojnosti, izreče za pristojno, obstaja tveganje, da bo tožena stranka presenečena tako glede sodišča, ki mu je zadeva predložena, kot tudi, če je to primerno, glede prava, ki se uporablja za vsebino spora.

34 Zato predložitveno sodišče dvomi, da je tak položaj, v katerem uporaba pravil, ki izhajajo iz mednarodne konvencije, kot je CMR, omogoča neuporabo dogovora strank o sodni pristojnosti in pravu, ki se uporablja v isti zadevi, združljiv s temeljnimi načeli poštenega sojenja in cilji, ki jim sledi Uredba št. 1215/2012, zato naj bi se pojavila vprašanja o skladnosti z javnim redom.

35 V teh okoliščinah je Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (vrhovno sodišče Litve) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali je mogoče člen 71 [Uredbe št. 1215/2012] ob upoštevanju členov 25, 29 in 31 ter uvodnih izjav 21 in 22 te uredbe razlagati tako, da dopušča uporabo člena 31 [CMR] tudi v primerih, v katerih je glede spora, ki spada na področje uporabe obeh pravnih instrumentov, sklenjen dogovor o pristojnosti?

2. Ali je mogoče člen 45(1)(e)(ii) Uredbe št. 1215/2012 ob upoštevanju namena zakonodajalca [Unije], da okrepi varstvo dogovorov o pristojnosti v Evropski uniji, razlagati širše, tako da se ne nanaša le na oddelek 6 poglavja II te uredbe, ampak tudi na njen oddelek 7?

3. Ali je pojem ‚javni red', uporabljen v Uredbi št. 1215/2012, po presoji posebnosti položaja in pravnih posledic, ki iz njega izhajajo, mogoče razlagati tako, da zajema razlog za odločitev, da se sodna odločba druge države članice ne prizna, če uporaba posebne konvencije, kot je CMR, ustvari pravni položaj, v katerem se v isti zadevi ne spoštujeta niti dogovor o pristojnosti niti dogovor o pravu, ki se uporablja?"

Vprašanja za predhodno odločanje

Uvodne ugotovitve

36 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali se lahko sodišče države članice izreče za pristojno za odločanje o tožbi, vloženi na podlagi pogodbe o mednarodnem prevozu, čeprav ta pogodba vsebuje dogovor o pristojnosti sodišč druge države članice.

37 Poleg tega predložitveno sodišče z drugim in tretjim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali lahko sodišče države članice zavrne priznanje odločbe sodišča druge države članice, ki se je izreklo za pristojno kljub obstoju takega dogovora o pristojnosti.

38 V zvezi s tem je treba najprej preučiti, ali bi sodišče države članice priznanje odločbe sodišča druge države članice v zvezi s tožbo, vloženo na podlagi pogodbe o mednarodnem prevozu, dejansko lahko zavrnilo zato, ker se je zadnjenavedeno sodišče izreklo za pristojno kljub obstoju dogovora o pristojnosti drugih sodišč, in to ne glede na to, ali se je sodišče te druge države članice pravilno izreklo za pristojno.

39 V tem okviru je treba ugotoviti, ali je treba to vprašanje presojati ob upoštevanju Uredbe št. 1215/2012 ali CMR, saj v obravnavanem primeru ni sporno, da zadevna pogodba o mednarodnem prevozu spada na področje uporabe tako te uredbe kot te konvencije.

40 Ker je bila z Uredbo št. 1215/2012 razveljavljena in nadomeščena Uredba št. 44/2001, ki je nadomestila Bruseljsko konvencijo, razlaga, ki jo je Sodišče podalo glede določb enega od teh pravnih instrumentov, velja tudi za določbe drugih pravnih instrumentov, kadar je te določbe mogoče šteti za enakovredne (sodba z dne 16. novembra 2023, Roompot Service, C-497/22, EU:C:2023:873, točka 21 in navedena sodna praksa).

41 Kot je generalni pravobranilec navedel v točki 78 sklepnih predlogov, ima na podlagi člena 71 Uredbe št. 1215/2012 konvencija na posebnem pravnem področju, kot je CMR, prednost pred to uredbo. Člen 71(1) navedene uredbe namreč določa, da ta uredba ne vpliva na nobeno konvencijo, pogodbenice katere so države članice in ki na posebnem pravnem področju ureja pristojnost, priznanje ali izvršitev sodnih odločb. Poleg tega člen 71(2), drugi pododstavek, prvi stavek, iste uredbe določa, da če sta tako država članica izvora kot zaprošena država članica pogodbenici konvencije na posebnem pravem področju, ki določa pogoje za priznanje ali izvršitev sodnih odločb, se uporabljajo ti pogoji. Tako je zakonodajalec Unije ob morebitni koliziji pravil predvidel uporabo teh konvencij (glej po analogiji sodbo z dne 4. maja 2010, TNT Express Nederland, C-533/08, EU:C:2010:243, točki 46 in 47).

42 V obravnavanem primeru je treba poudariti, da člen 31(3) CMR določa, da ko postane sodba, ki jo je izdalo sodišče države pogodbenice, v tej državi izvršljiva, postane izvršljiva tudi v vseh drugih državah pogodbenicah, takoj ko so v zadevni državi izpolnjene v ta namen predpisane zahteve obličnosti, pri čemer pa te zahteve obličnosti ne smejo voditi v stvarno revizijo.

43 Ob tem je treba na eni strani ob predpostavki, da je mogoče člen 31(3) CMR, ki se nanaša na izvršljivost, opredeliti tudi kot pravilo o priznavanju, ki ga je treba uporabiti na podlagi člena 71(1) in (2) Uredbe št. 1215/2012, poudariti, da je ta člen 31(3) omejen na to, da izvršitev „sodbe“ v smislu te določbe pogojuje z izpolnitvijo zahtev obličnosti, ki so v ta namen predpisane v zadevni državi, pri čemer je v tem okviru zgolj pojasnjeno, da te zahteve obličnosti ne smejo voditi v stvarno revizijo.

44 V tem okviru je treba upoštevati člen 71(2), prvi pododstavek, točka (b), in drugi pododstavek, drugi stavek, Uredbe št. 1215/2012, iz katerega izhaja, da se sodne odločbe, ki jih v državi članici izda sodišče, ki je oprlo svojo pristojnost na konvencijo na posebnem pravnem področju, priznajo in izvršijo v drugih državah članicah v skladu s to uredbo, katere določbe je vsekakor mogoče uporabiti tudi, kadar ta konvencija določa pogoje za priznanje in izvršitev teh sodnih odločb.

45 Na drugi strani iz sodne prakse Sodišča vsekakor izhaja, da čeprav je treba v skladu s členom 71(1) Uredbe št. 1215/2012, kadar spor spada na področje uporabe posebne konvencije, katere stranke so države članice, načeloma uporabiti to konvencijo, uporaba take konvencije ne sme biti v nasprotju z načeli, na katerih temelji pravosodno sodelovanje v civilnih in gospodarskih zadevah v Uniji, kakršna so načela prostega pretoka sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah, predvidljivosti pristojnih sodišč in zato pravne varnosti za pravne subjekte, učinkovitega izvajanja sodne oblasti, čim večjega zmanjšanja možnosti sočasnih postopkov in medsebojnega zaupanja v ustreznost sodnega varstva v Uniji (glej po analogiji sodbo z dne 4. maja 2010, TNT Express Nederland, C-533/08, EU:C:2010:243, točki 45 in 49).

46 Kar pa posebej zadeva načelo medsebojnega zaupanja, sodišče zaprošene države nikakor ni primernejše od sodišča države izvora za odločanje o pristojnosti zadnjenavedenega, tako da Uredba št. 1215/2012 ne dovoljuje, razen izjemoma, da bi sodišče ene države članice preverjalo pristojnost sodišča druge države članice (glej po analogiji sodbo z dne 4. maja 2010, TNT Express Nederland, C-533/08, EU:C:2010:243, točka 55 in navedena sodna praksa).

47 V teh okoliščinah je treba to, ali lahko sodišče države članice zavrne priznanje odločbe sodišča druge države članice v zvezi s tožbo, vloženo na podlagi pogodbe o mednarodnem prevozu, ker se je zadnjenavedeno sodišče izreklo za pristojno kljub obstoju dogovora o pristojnosti v korist drugih sodišč, presoditi ob upoštevanju Uredbe št. 1215/2012.

48 Uredba št. 1215/2012 v členu 45 vsebuje posebno določbo o zavrnitvi priznanja sodne odločbe. Na to določbo se nanašata drugo in tretje vprašanje, ki ju je torej treba obravnavati skupaj in najprej.

Drugo in tretje vprašanje

49 Predložitveno sodišče z drugim in tretjim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 45(1)(a) in (e)(ii) Uredbe št. 1215/2012 razlagati tako, da sodišču države članice dovoljuje, da priznanje odločbe sodišča druge države članice zavrne zato, ker se je zadnjenavedeno sodišče izreklo za pristojno za odločanje o tožbi, vloženi na podlagi pogodbe o mednarodnem prevozu, v nasprotju z dogovorom o pristojnosti v smislu člena 25 te uredbe, ki je del te pogodbe.

50 Najprej je treba opozoriti, da je treba pri razlagi določbe prava Unije upoštevati ne le njeno besedilo, ampak tudi kontekst, v katerega je umeščena, ter cilje in namen, ki jim sledi akt, katerega del je (sodba z dne 22. junija 2023, Pankki S, C-579/21, EU:C:2023:501, točka 38 in navedena sodna praksa).

51 Na eni strani iz besedila člena 45(1)(a) Uredbe št. 1215/2012 izhaja, da se na zahtevo katere koli zainteresirane stranke priznanje sodne odločbe zavrne, če je to priznanje v očitnem nasprotju z javnim redom v zaprošeni državi članici.

52 Člen 45(3), drugi stavek, Uredbe št. 1215/2012 pa v tem okviru določa, da preizkusa javnega reda iz tega člena 45(1)(a) ni mogoče uporabiti za pravila o pristojnosti.

53 Iz povezane razlage člena 45(1)(a) in (3), drugi stavek, Uredbe št. 1215/2012 torej izhaja, da ta člen 45(1)(a) sodišču države članice ne dovoljuje, da priznanje odločbe sodišča druge države članice zavrne zato, ker se je zadnjenavedeno sodišče izreklo za pristojno kljub obstoju dogovora o pristojnosti sodišč države članice, ki ni država članica, v kateri je to sodišče.

54 Na drugi strani člen 45(1)(e)(ii) Uredbe št. 1215/2012 določa, da se priznanje sodne odločbe zavrne na zahtevo katere koli zainteresirane stranke, če je ta v nasprotju z oddelkom 6 poglavja II te uredbe, ki se nanaša na izključno pristojnost.

55 Ta oddelek 6 je sestavljen le iz člena 24 Uredbe št. 1215/2012, ki določa sodišča, ki so ne glede na stalno prebivališče strank izključno pristojna za odločanje o sporih na področjih, ki so našteta v njem.

56 V tem okviru se predložitveno sodišče sprašuje, ali člena 45(1)(e)(ii) Uredbe št. 1215/2012 ni treba razlagati širše, in sicer tako, da bi bilo priznanje sodne odločbe mogoče zavrniti tudi, če je ta v nasprotju z določbami oddelka 7 poglavja II te uredbe, katerega del je zlasti člen 25 te uredbe, ki se nanaša na dogovor o pristojnosti.

57 V zvezi s tem je že na podlagi jasnega in nedvoumnega besedila člena 45(1)(e)(ii) Uredbe št. 1215/2012 mogoče sklepati, da je taka široka razlaga te določbe izključena, saj bi sicer privedla do njene razlage *contra legem*.

58 V skladu s sodno prakso Sodišča razlaga določbe prava Unije ne sme povzročiti, da se jasnemu in natančnemu besedilu te določbe odvzame polni učinek. Če torej pomen določbe prava Unije nedvoumno izhaja iz njenega besedila, Sodišče od te razlage ne sme odstopati (sodba z dne 23. novembra 2023, Ministarstvo financija, C-682/22, EU:C:2023:920, točka 31 in navedena sodna praksa).

59 Vsekakor je dobesedna razlaga člena 45(1)(a) in (e)(ii) Uredbe št. 1215/2012 v smislu, da ti določbi sodišču države članice ne dovoljujeta, da priznanje odločbe sodišča druge države članice zavrne zato, ker se je to izreklo za pristojno v nasprotju z dogovorom o pristojnosti, potrjena s sobesedilom, v katero sta umeščeni navedeni določbi, ter s cilji in namenom te uredbe.

60 Poudariti je namreč treba, da v skladu z načelom vzajemnega priznavanja sodnih in izvensodnih odločb v civilnih zadevah iz uvodne izjave 3 Uredbe št. 1215/2012 člen 36(1) te uredbe določa, da se sodna odločba, izdana v državi članici, v drugih državah članicah prizna, ne da bi bilo potrebno za priznanje začeti kakršen koli poseben postopek. Namen te uredbe je, kot je razvidno iz njene uvodne izjave 4, zagotavljanje hitrega in enostavnega priznanja ter izvršitve sodnih odločb, sprejetih v državi članici.

61 Kot pa je poudarjeno v uvodni izjavi 30 Uredbe št. 1215/2012, bi bilo treba priznanje sodne odločbe zavrniti le, če obstaja en ali več razlogov za zavrnitev, navedenih v tej uredbi. V tem okviru so v členu 45(1) navedene uredbe izčrpno našteti razlogi, zaradi katerih je mogoče priznanje sodne odločbe zavrniti (glej v tem smislu sodbo z dne 7. aprila 2022, H Limited, C-568/20, EU:C:2022:264, točka 31).

62 Zato je treba na eni strani izjemo javnega reda iz člena 45(1)(a) Uredbe št. 1215/2012 razlagati ozko, saj pomeni oviro za uresničevanje enega od temeljnih ciljev te uredbe, tako da bi moralo biti mogoče razlog za nepriznanje sodne odločbe, ki se nanaša na kršitev javnega reda zaprošene države članice, učinkovito uveljavljati le v izjemnih primerih (glej po analogiji sodbo z dne 7. septembra 2023, Charles Taylor Adjusting, C-590/21, EU:C:2023:633, točka 32 in navedena sodna praksa).

63 Čeprav lahko države članice na podlagi pridržka iz člena 45(1)(a) Uredbe št. 1215/2012 načeloma v skladu z nacionalnim pojmovanjem prosto določajo zahteve svojega javnega reda, meje tega pojma spadajo v okvir razlage te uredbe (glej po analogiji sodbo z dne 7. septembra 2023, Charles Taylor Adjusting, C-590/21, EU:C:2023:633, točka 33 in navedena sodna praksa).

64 Zato mora Sodišče, čeprav njegova naloga ni opredeliti vsebino javnega reda v državi članici, kljub temu preveriti, znotraj katerih meja lahko sodišče države članice uporabi ta pojem, da bi zavrnilo priznanje sodne odločbe, ki jo je izdalo sodišče druge države članice (sodba z dne 7. septembra 2023, Charles Taylor Adjusting, C-590/21, EU:C:2023:633, točka 34 in navedena sodna praksa).

65 V zvezi s tem iz ustaljene sodne prakse izhaja, da sodišče zaprošene države članice ne more zavrniti priznanja ali izvršitve te sodne odločbe samo zato, ker naj bi obstajalo protislovje med pravnim pravilom, ki ga je uporabilo sodišče države članice izvora, in tistim, ki bi ga uporabilo sodišče zaprošene države članice, če bi odločalo o sporu. Poleg tega sodišče zaprošene države članice niti ne more preverjati, ali je sodišče države članice, ki je izdalo odločbo, pravilno uporabilo materialno pravo in ali je pravilno ugotovilo dejansko stanje (sodba z dne 25. maja 2016, Meroni, C-559/14, EU:C:2016:349, točka 41 in navedena sodna praksa).

66 Uporaba določbe o javnem redu iz člena 45(1)(a) Uredbe št. 1215/2012 je torej upravičena le takrat, ko bi bil s priznanjem ali izvršitvijo odločbe, ki je bila izdana v drugi državi članici, nesprejemljivo kršen pravni red zaprošene države članice, ker bi ta odločba posegala v eno od temeljnih načel. Da se zagotovi spoštovanje prepovedi preverjanja sodne odločbe, izdane v državi članici izvora, glede vsebine, mora poseg pomeniti očitno kršitev pravnega pravila, ki se v pravnem redu zaprošene države članice šteje za bistveno ali očitno kršitev pravice, ki je v tem pravnem redu priznana kot temeljna (glej po analogiji sodbo z dne 7. septembra 2023, Charles Taylor Adjusting, C-590/21, EU:C:2023:633, točka 35 in navedena sodna praksa).

67 Na drugi strani, kar zadeva pravila o pristojnosti iz Uredbe št. 1215/2012, člen 45 te uredbe zavrnitev priznanja sodne odločbe zaradi kršitve teh pravil dovoljuje le v primerih iz odstavka 1(e) tega člena.

68 Tako je mogoče poleg možnosti iz člena 45(1)(e)(ii) Uredbe št. 1215/2012, da se priznanje sodne odločbe zavrne, če je ta v nasprotju z določbami oddelka 6 poglavja II te uredbe, priznanje sodne odločbe v skladu s členom 45(1)(e)(i) navedene uredbe zavrniti le, če je ta v nasprotju z določbami oddelkov 3, 4 ali 5 poglavja II iste uredbe, ker je bil toženec zavarovalec, zavarovanec, upravičenec iz zavarovanja, oškodovanec, potrošnik ali delavec. To je potrjeno s členom 45(3) Uredbe št. 1215/2012, ki določa, da brez poseganja v člen 45(1)(e) te uredbe v okviru preizkusa morebitne zavrnitve priznanja sodne odločbe, ki jo je sprejelo to sodišče, pristojnosti sodišča izvora ni dovoljeno preverjati.

69 V obravnavanem primeru predložitveno sodišče ugotavlja, prvič, da je namen Uredbe št. 1215/2012, kot je razvidno iz njene uvodne izjave 22, izboljšanje učinkovitosti dogovorov o pristojnosti sodišča. Zdelo naj bi se torej paradoksalno, da kršitev pravila o litispendenci, če je bil tak sporazum sklenjen, ne bi vplivala na priznanje izdane sodne odločbe.

70 Drugič, predložitveno sodišče navaja, da lahko kršitev dogovora o pristojnosti povzroči, da se uporabi drugo pravo, kot bi se uporabilo, če bi bil ta dogovor spoštovan. Tako naj bi bila tožena stranka v primeru, da se za pristojno izreče sodišče, ki ni bilo določeno, presenečena tako glede sodišča, ki mu je zadeva predložena, kot tudi, če je to primerno, glede prava, ki se uporablja za vsebino spora.

71 Natančneje, v obravnavanem primeru naj bi bilo zaradi tega, ker se je rechtbank Zeeland-West-Brabant (okrožno sodišče za Zelandijo in Zahodni Brabant) izreklo za pristojno za odločanje o tožbi, ki je bila pri njem vložena 3. februarja 2017, o tej tožbi razsojeno na podlagi nizozemskega prava. Zato naj bi bil rezultat za družbo Gjensidige kot toženo stranko v tem postopku manj ugoden, kot če bi bilo o tožbi razsojeno na podlagi litovskega prava, to je na podlagi prava države, katere sodišča so bila določena za pristojna v dogovoru o pristojnosti, ki ga vsebuje zadevna pogodba o mednarodnem prevozu.

72 V zvezi s tem je treba vseeno opozoriti, kot je bilo navedeno v točkah 60 in 61 te sodbe, da je v sistemu, vzpostavljenem z Uredbo št. 1215/2012, vzajemno priznavanje pravilo, v členu 45(1) te uredbe pa so izčrpno našteti razlogi, zaradi katerih je mogoče priznanje sodne odločbe zavrniti.

73 Ugotoviti pa je treba, da se je zakonodajalec Unije odločil, da med razlogi, na podlagi katerih je mogoče zavrniti priznanje sodne odločbe, ne bo navedel nasprotja z določbami oddelka 7 poglavja II Uredbe št. 1215/2012, ki se nanaša na dogovor o pristojnosti. Varstvo dogovorov o pristojnosti, določeno v tej uredbi, zato ne povzroči, da bi kršitev teh dogovorov sama po sebi pomenila razlog za zavrnitev priznanja.

74 Poleg tega, kot je generalni pravobranilec v bistvu navedel v točki 117 sklepnih predlogov, je treba v zvezi s konkretnimi posledicami priznanja odločbe rechtbank Zeeland-West-Brabant (okrožno sodišče za Zelandijo in Zahodni Brabant) z dne 25. septembra 2019 poudariti, da na podlagi ničesar v spisu, ki je na voljo Sodišču, ni mogoče sklepati, da bi bil s tem priznanjem nesprejemljivo kršen litovski pravni red, ker bi ta odločba posegala v eno od temeljnih načel, kot to zahteva sodna praksa, navedena v točki 66 te sodbe.

75 Zlasti zgolj dejstva, da o tožbi ne odloči sodišče, določeno v dogovoru o pristojnosti, in zato o tej tožbi ni odločeno v skladu s pravom države članice, v kateri je to sodišče, ni mogoče šteti za tako hudo kršitev pravice do poštenega sojenja, da bi bilo priznanje sodne odločbe o navedeni tožbi očitno v nasprotju z javnim redom zaprošene države članice.

76 Ob upoštevanju vseh zgornjih preudarkov je treba na drugo in tretje vprašanje odgovoriti, da je treba člen 45(1)(a) in (3)(e)(ii) Uredbe št. 1215/2012 razlagati tako, da sodišču države članice ne dovoljuje, da priznanje odločbe sodišča druge države članice zavrne zato, ker se je zadnjenavedeno sodišče izreklo za pristojno za odločanje o tožbi, vloženi na podlagi pogodbe o mednarodnem prevozu, v nasprotju z dogovorom o pristojnosti v smislu člena 25 te uredbe, ki je del te pogodbe.

Prvo vprašanje

77 Glede na odgovor na drugo in tretje vprašanje na prvo vprašanje ni treba odgovoriti.

Stroški

78 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

Člen 45(1)(a) in (e)(ii) Uredbe (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah

je treba razlagati tako, da

sodišču države članice ne dovoljuje, da priznanje odločbe sodišča druge države članice zavrne zato, ker se je zadnjenavedeno sodišče izreklo za pristojno za odločanje o tožbi,

vloženi na podlagi pogodbe o mednarodnem prevozu, v nasprotju z dogovorom o pristojnosti v smislu člena 25 te uredbe, ki je del te pogodbe.

Podpisi